

Juryrapport – De Gouden Terebinth 2026

De jury van de Gouden Terebinth 2026, bestaande uit Amber Claeys, Arnold Sikkels en Kitty Zijlmans, heeft met erg veel plezier de drie genomineerde projecten bekeken en beoordeeld. Het was een interessante opdracht om vanuit de eigen expertise en onafhankelijk van elkaar een eigen route te volgen in het beoordelen van de projecten. Onze oordelen vulden elkaar niet alleen erg goed aan, ze waren verrassend eensluidend.

Waar Amber Claeys vanuit haar expertise een speciaal oog had voor de groenvoorziening, zoomde architect Arnold Sikkels uit en deed hij onderzoek naar de (cultuur)historische en landschappelijk ligging van de drie plaatsen. Kitty Zijlmans keek als kunsthistorica naar de plekken als ruimtelijke ensembles in de openbare ruimte.

Zo zijn wij op onderzoek gegaan en afgereisd naar de drie door de voorbereidende commissie geselecteerde projecten, in alfabetische volgorde:

1. De Gemeente Den Helder vanwege haar inzet voor de Algemene begraafplaats Den Helder
2. De Stichting De Hof vanwege de redding van historische begraafplaats 'Gedenk te Sterven' in Hilversum
3. Stichting Cultureel Erfgoed Begraafplaats Wieringermeer.

Het zijn alle drie uitstekende kandidaten met ieder een geheel eigen signatuur. Dat blijkt ook uit de enthousiaste presentaties van vanmiddag. Onze waardering voor de kandidaten laat zich als volgt samenvatten, weer in alfabetische volgorde:

1. De Verhalenroute op de Algemene Begraafplaats Den Helder is een uitstekend voorbeeld van hoe erfgoedbeleving, educatie en lokale identiteit samen kunnen komen. Het project brengt mensen van jong tot oud op een plezierige en betekenisvolle manier in contact met de verhalen van vroegere bewoners. Het vergroot de bewustwording en waardering voor funerair erfgoed en maakt de begraafplaats tot een beleefbare culturele en educatieve ontmoetingsplek. Door de multimodale ontsluiting, gecombineerd met de fysieke route, is het laagdrempelig, toegankelijk en authentiek. Verder zijn er duidelijke groeikansen om de impact van de Verhalenroute verder te versterken, zodat het project niet alleen zijn huidige waarde behoudt, maar ook uitgroeit tot een duurzaam en structureel verankerde erfgoedparel voor Den Helder.

2. Wat de historische begraafplaats in Hilversum bijzonder maakt, is het lange traject dat aan de restauratie voorafging. Al vele jaren geleden werd het zaadje geplant om de begraafplaats te behouden en haar betekenis te herstellen. Dankzij de samenwerking van verschillende partijen zijn in de loop der tijd belangrijke resultaten bereikt, met als hoogtepunt het herstel van de historische ommuring en monumentale grafstenen. Deze ingrepen versterken de historische en ensemblewaarde van de plek en maken de geschiedenis van Hilversum opnieuw voelbaar en zichtbaar. Tegelijkertijd functioneert de begraafplaats vandaag als een waardevolle stedelijke ruimte, waar bewoners en bezoekers kunnen genieten van de rust en het groen, een toegankelijke plek waar geschiedenis en groen samenkomen. Deze aanpak heeft duidelijk betekenis voor de gemeenschap.

3. Hoewel de Stichting Cultureel Erfgoed Begraafplaats Wieringermeer een zeer recent initiatief is, heeft zij in korte tijd al opvallende resultaten geboekt. De betrokkenheid van vrijwilligers, de samenwerking met de beheerder en de gemeente, en de integratie van cultuurhistorie, groen erfgoed en educatieve ontsluiting zijn indrukwekkend. Vanuit groen-erfgoedperspectief is het terrein uitzonderlijk waardevol. De boombordjes dragen bij aan een diepere beleving van de cultuurhistorische en ecologische gelaagdheid en voegen als geheel een extra, dimensie toe aan de plek – een groeiend arboretum. Ook al is nog veel in ontwikkeling, de kracht van het initiatief ligt in de groeiende, levende gemeenschap die zich structureel inzet. Hier is een veelbelovende start gemaakt met vele groeimogelijkheden voor deze unieke plek in de polder.

In meer algemene zin willen wij nog een drietal aspecten noemen die in ons oordeel hebben meegewogen:

Sociale cohesie

De begraafplaatsen – als historisch-culturele en huidige plaatsen van betekenis – spelen een belangrijke rol bij de sociale cohesie van een gemeenschap. Dat blijkt ook wel uit alle vrijwilligerswerk en inzet van stichtingen en gemeenten. Die betrokkenheid verzekert het voortbestaan van zo'n plek. Van belang is ook de betrokkenheid van het cultureel diverse Nederland, gemeenschappen met andere funeraire gewoonten en rituelen.

Gebruik van de plek

Het in standhouden van het funeraire, culturele erfgoed hangt samen met, en misschien hangt het ook wel af van, historische en culturele waarden. Het gaat om het functioneren en beleven van de plek, om de gelaagdheid daarin. Dus, hoe wordt de plek gebruikt? Het gaat uiteindelijk om levend erfgoed.

Biodiversiteit, ecologie van de plek

Een derde aspect is hoe de initiatieven aansluiten bij biodiversiteit, die vergroten en verrijken, waarmee de landschappelijke dimensie wordt benadrukt. Een begraafplaats (nog in gebruik of niet) wordt dan een belangrijke groene plek waar het aangenaam toeven is. Een gevarieerd 'aanbod' creëert meerwaarde.

Naast de individuele kwaliteiten zag de jury deze drie aspecten het meest terug in het werk van de Stichting Cultureel Erfgoed Begraafplaats Wieringermeer, waaraan wij de eerste prijs toekennen.

De tweede prijs gaat naar Stichting De Hof in Hilversum, met haar historische begraafplaats 'Gedenk te Sterven'.

De derde prijs gaat naar De Gemeente Den Helder.

Wij feliciteren u allen van harte en wensen u heel veel succes in uw inzet voor het behoud van dit belangrijke culturele erfgoed in Nederland.

Kitty Zijlmans, voorzitter jury De Gouden Terebinth 2026
Amber Claeys en Arnold Sikkels, juryleden

Gorinchem, 28 februari 2026